

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Красимир Ников,

член на Научно жури в конкурс за доцент по специалността

2.2. История и археология (Археология - Архитектурна археология), обявен по заявка на
ФС на Исторически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, за нуждите на катедра
Археология в Държавен вестник бр. 103 от 10.12.2021 г.

В обявения конкурс за доцент участва един кандидат – Даниела Стефанова Стоянова. Тя е магистър по археология (СУ Св. Климент Охридски“, 1997 г.) и доктор по археология (СУ Св. Климент Охридски“, 2003). От 2006 г. насам Даниела Стоянова е главен асистент към катедра Археология на ИФ, СУ „Св. Климент Охридски“.

За участието си в конкурса д-р Даниела Стоянова представя пълен комплект от документи, който отговаря на изискванията и правилата за прилагането на ЗРАСРБ и чл. 102, ал. 2 от Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът участва в обявения конкурс с една монография (хабилитационен труд), една глава от колективно монографично изследване, 9 студии и 10 статии. Приложен е още списък на лекционната и семинарна ангажираност в бакалавърска програма (Архитектурна археология 1-4 част; Стенна живопис и архитектурна декорация в Източното Средиземноморие и Тракия) и магистърска програма (Консервация и реставрация на археологически архитектурни паметници; Теоретичен магистърски семинар 1 и 3 част) на специалност Археология в СУ „Св. Климент Охридски“ с внушителен брой часове (виж „Справка за аудиторна заетост“). Документите съдържат още списък на български и международни проекти с участието или под ръководството на д-р Даниела Стоянова (10), както и имената на успешно защитили дипломанти (4).

Д-р Даниела Стоянова е всепризнат специалист по проблемите на архитектурната археология от архаичната, класическата и елинистическата древност. Затова и темата на нейния хабилитационен труд (Строителна керамика и архитектурна теракота от Аполония Понтика. (VI в.пр.Хр. – III в.пр.Хр.). Университетско издателство „Св. Климент Охридски 2022г.) не е изненада, а напротив - дълго очакван и бих казал

дори малко закъснял, предвид значимостта на проблемите, които поставя и дългогодишните занимания на кандидата в тази област. Монографията е първо по рода си обобщаващо изследване на този вид паметници. Структурата показва зрялост и рационален подход, оптимално съобразен със специфичната природа на публикуваните артефакти (строителна керамика, архитектурна теракота, храмова архитектура и декорация). Макар трудът да е посветен на резултатите от конкретен обект и неговия хинтерланд, авторът привлича данни от един огромен ареал, включващ Понтийското крайбрежие, Източното Средиземноморие, Тракия и Македония. Това показва изключително добра осведоменост и е начин разглежданите артефакти от Апология Понтийска да се впишат естествено в културната и историческата среда на времето, към което се отнасят. Приложението на този подход изпъква отчетливо в Трета глава на изследването (Строителна керамика от къснокласическата/ елинистическата епоха), където освен подробното представяне на различните видове строителна керамика за пръв път са събрани данните за печати върху различните видове керемиди и подови плочи, като аргументирано е доказано производството им в колонията. Прилагането на същия подход в Глава 4 (Храмова архитектура и архитектурна декорация) позволява на Даниела Стоянова да идентифицира, дори и въз основа на минимално запазени архитектурни детайли, различни видове култови места (храмове, олтари, светилища,) и да създаде пространствена и времева картина на етапите в развитието на монументалната архитектура от територията на теменоса на светилището на Аполон и п-в Скамний. Тази част може да се разглежда и като обяснение за масовата употреба на строителна керамика в колонията. Детайлните наблюдения върху различните видове плоски и покриващи керемиди в Глава 5 (Архаична строителна керамика) в съчетание с контекстите на тяхното откриване позволяват на автора да направи важни изводи за използването на различни покриви в монументалното строителство в разграничените фази на късноархаичния и раннокласическия период.

Основен акцент в цялостното изследване несъмнено се явява Глава 6 (Архитектурна теракота). Тук отново изпъква умението на автора за вписване на конкретните артефакти в „морето от данни“ от Източното Средиземноморие. Освен, че са разгледани всички известни видове архитектурна теракота от архаичната, къснокласическата и елинистическата епоха (сред които се открояват анализът и

интерпретацията на късноархаичните плочи с войни и симите с украса от лъвски глави), Даниела Стоянова представя и цялостна реконструкция на няколко типа покриви от архаичния и раннокласическия период. Наред с това тя очертава основните елементи на покривите от къснокласическата и елинистическата епоха, и посочва основанията за идентифициране на производството на архитектурна теракота в колонията. Трудът е богато илюстриран с графични изображения и снимки на дискутираните артефакти

Изследването е пионерско по своя характер в българската археологическа книжнина и несъмнено ще се превърне в задължително пособие за всеки, който се е срещал или предстои да се „сблъска“ с предизвикателствата на архитектурната археология.

Темата за строителната керамика и архитектурната теракота присъства и в редица други изследвания (№ 5, , 12, 13, 18, 19, 20), като отразява трайния научен интерес на Даниела Стоянова към тази проблематика. Тези артефакти винаги са разглеждани като първостепенен извор за решаване на различни научни проблеми: реконструкции на покривните покрития на гробнични съоръжения (№ 11; 12), очертаване особеностите на вноса на строителна керамика от различни центрове по западно понтийското крайбрежие (13, 18) и вътрешността (№ 20) или определяне функцията на сградите, от които произлизат (№ 19). Авторът аргументирано превръща строителната керамика и архитектурната теракота в основно доказателство за времето на изграждане на дискутираните съоръжения.

Друг основен кръг в творчеството на кандидата е посветен на проблемите на гробничната архитектура. Тези изследвания с несъмнен приносен характер обхващат широк спектър от теми, простиращ се от публикуването на конкретни архитектурни елементи (№ 2; 4, 8, 9) или паметници (№ 6, 11, 14, 17) до обобщения относно конструктивните особености на покривните конструкции и комбинациите между тях, строителните материали и териториалното разпространение на различните типове подмогилни съоръжения (№ 3, 10, 15, 21). Задълбоченият анализ в тези трудове позволяват на Даниела Стоянова да даде ясни хронологически рамки за времето на съществуването на гробниците, да представи спецификите на различните типове, както и да потърси произхода им извън Тракия. И в този кръг от изследвания отчетливо личи умението ѝ да впише един конкретен архитектурен детайл или паметник в пъстрата и многообразна картина на знанията за архитектурата от Източното Средиземноморие.

Сред изследванията с несъмнен принос трябва да бъдат посочени трудът, посветен на употребата на кирпич в Тракия (№ 7), както и публикуването и анализа на една от най-представителните монументални сгради в Тракия от класическата епоха (№ 16 - Кози Грамади).

Актуалността на темите, обект на изследвания на кандидата е очевидна и се подкрепя от приложения списък на забелязаните цитирания, част от които са в трудове, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни. Даниела Стоянова има множество участия в престижни международни (15) и национални (11) научни форуми и събития. На две от тях тя е съорганизатор.

Участието на д-р Даниела Стоянова в конкурса за доцент има своите сериозни основания в посочените научни приноси, която я превръщат в утвърден изследовател на античната древност. Наред с това тя има значителна за един университетски преподавател натовареност, участия в различни проекти и в отнемащата сили и време теренна дейност.

Заради качествата на цялата научна продукция и предложената като хабилитационния труд монография, както и защото ценя високо личностните качества на кандидата, аз ще подкрепя избора на гл. ас. д-р Даниела Стоянова на академичната длъжност доцент.

29. 03.2022г.

София

доц. д-р Красимир Ников